

6 Reforma kościoła katolickiego w XVI w.

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XVI. Reformacja i jej skutki.

Uczeń:

- 2) wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego;
- 3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: ok. 1534, 1542, 1545–1563, 1559
- postaci: Pawła III, Pawła IV, Piusa V, Ignacego Loyoli

ROZUMIE

- pojęcia: sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja, inkwizycja, Święte Oficjum, *Indeks ksiąg zakazanych*, jezuita (Towarzystwo Jezusowe), *Katechizm rzymski*
- okoliczności, w jakich doszło do zwołania soboru trydenckiego

POTRAFI

- opisać sytuację Kościoła rzymskokatolickiego w momencie wybuchu reformacji
- wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego
- ocenić rolę inkwizycji w dziejach Kościoła
- opisać podział wyznaniowy Europy w połowie XVI w.
- wyjaśnić rolę soboru trydenckiego w reformie Kościoła katolickiego
- scharakteryzować rolę zakonu jezuitów w odnowie Kościoła

I. WPROWADZENIE

Zadajemy uczniom pytanie:

- › Jakie nowe wyznania pojawiły się w XVI-wiecznej Europie?

Mówimy uczniom, że powstanie wyznań protestanckich musiało spowodować reakcję ze strony Kościoła katolickiego. Rozdajemy uczniom niewielkie kartki i proponujemy im zabawę w formie burzy mózgow.

Zadajemy pytanie:

► Jak sądzą, co mógł zrobić Kościół katolicki, aby zapobiec reformacji i odeprzeć zarzuty stawiane przez reformatorów?

Uczniowie zapisują odpowiedzi na kartkach, po czym wieszają je na tablicy. Prosimy autorów najciekawszych propozycji o uargumentowanie swoich pomysłów.

Zapowiadamy, że na dzisiejszej lekcji poznamy, jaką odpowiedź na reformację wymyślił Kościół katolicki.

II. ROZWINIĘCIE

Zwracamy uwagę na pierwsze próby reform w Kościele katolickim podejmowane przez papieża Pawła III. Warto również przypomnieć uczniom, że Luter nie chciał początkowo zrywać z Kościołem. Z biegiem czasu jednak drogi niemieckiego mnicha i Stolicy Apostolskiej się rozeszły, a obie strony zaczęły wytykać sobie wzajemnie błędy i się zaciekle zwalczać.

Proponujemy uczniom, aby obejrzeni ilustrację w podręczniku (m1, s.62) oraz zapoznali się z treścią podpisu. Następnie uczniowie wspólnie na forum klasy wykonują polecenie 1 (s. 63). Dla przeciwwagi – aby pokazać, że tego typu grafiki nie były wytworem wyłącznie środowisk związanych z Kościołem katolickim – warto zaprezentować uczniom jedną z karykatur powstałych w kręgach protestanckich. W tym celu można skorzystać ze strony www.payer.de. ►

Mówimy, że przed rozpoczęciem soboru ścierały się ze sobą dwie odmienne wizje reformy Kościoła. Wyjaśniamy, jakie były postulaty autorów pierwszej z nich, a jakie – przedstawicieli drugiego nurtu. Następnie wprowadzamy terminy *reforma Kościoła katolickiego* i *kontreformacja*.

Informujemy, że najważniejszą próbę reformy Kościoła podjęto w latach 1545–1563 podczas soboru trydenckiego. Prosimy uczniów o przeczytanie tekstu źródłowego w podręczniku (m2, s. 63) i wykonanie polecenia 1 (s. 65).

Następnie dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy im schematy mapy mentalnej ► oraz instrukcje. ► Zadaniem zespołów będzie dokończenie wybranych fragmentów mapy myśli *Reforma Kościoła katolickiego*. Jeśli zechcemy przypomnieć uczniom, czym jest mapa mentalna i jak ją tworzyć, warto się posłużyć jednym z tutoriali. Można polecić uczniom film dostępny w Internecie *Najlepsza mapa myśli – jak ją zrobić?* ►

Grupa I

Na podstawie podrozdziału *Sobór trydencki (1545–1563)* w podręczniku (s. 63–64) uzupełnijcie fragment mapy mentalnej dotyczący reform w Kościele katolickim w zakresie teologii.

Grupa II

Na podstawie podrozdziału *Sobór trydencki (1545–1563)* w podręczniku (s. 63–64) uzupełnijcie fragment mapy mentalnej dotyczący reform w Kościele katolickim w zakresie organizacji i spraw dyscypliny duchowieństwa.

Grupa III

Na podstawie podrozdziału *Inkwizycja i Indeks ksiąg zakazanych* w podręczniku (s. 65) uzupełnijcie odpowiedni fragment mapy mentalnej. Pamiętajcie, aby w waszej odpowiedzi

zostały uwzględnione cele, jak również rola Świętego Oficjum oraz *Indeksu ksiąg zakazanych* w reformie Kościoła.

Grupa IV

Na podstawie podrozdziału *Nowe zakony w czasach reformy Kościoła. Jezuici* w podręczniku (s. 66–67) oraz podpisu do ilustracji (m5, s. 66) uzupełnijcie odpowiedni fragment mapy mentalnej. Uwzględnijcie w waszej odpowiedzi rolę nowych zakonów w odnowie Kościoła.

Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup wpisują brakujące odpowiedzi na rozrysowanej na tablicy mapie mentalnej. Pozostali uczniowie uzupełniają swoje schematy.

III. PODSUMOWANIE

Zwracamy uczniom uwagę na fakt, że mimo reformy Kościoła podział chrześcijaństwa zachodnioeuropejskiego w połowie XVI w. był już dokonany. Na mapie Europy – oprócz katolickich – pojawiły się też kraje protestanckie. Prosimy uczniów, aby przyjrzyli się mapie w podręczniku (m9, s. 58) i odpowiedzieli na pytanie:

- ▶ Które kraje pozostały przy katolicyzmie, a które stały się protestanckimi?

METODY KONTROLI

Prosimy uczniów, by odpowiedzieli na następujące pytania:

- ▶ W jakich kręgach zrodziły się główne projekty reformy Kościoła?
- ▶ Co w doktrynie i organizacji Kościoła zmienił sobór trydencki?
- ▶ Jak sądzicie, czy zostało zrobione wszystko, aby nie doszło do rozbicia jedności chrześcijaństwa w Europie w XVI w?

PRACA DOMOWA

Rozwiń myśl w odpowiedzi na pytanie: Jak sądzisz, czy zrobiono wszystko, aby uniknąć podziału zachodnioeuropejskiego chrześcijaństwa w XVI w.? (Zadanie dla chętnych uczniów).